

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА
СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ КОНЦЕПТУ *AMERICAN DREAM***

У статті визначено, що національно-культурна складова лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM виявляє себе через американський національний характер та символи, притаманні американському народу.

Ключові слова: лінгвокультурний концепт, національна концептосфера, національно-культурна складова, мовна об'єктивація, національний характер.

Розвиток лінгвістики в її лінгвокультурному напрямі зумовлює інтерес до дослідження національної концептосфери. Концептосфера реалізує себе через концепти, в яких відображається матеріальна та духовна культура народу. Враховуючи цей аспект, такі вчені, як Ю. С. Степанов, В. І. Карасік, Г. Г. Слишкін, Т. Б. Крючкова вважають, що структура концепту, окрім поняттєвих елементів, містить ще й культурну інформацію. Це зумовило необхідність проаналізувати лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM як багатовимірне смислове утворення, що містить національно-культурну інформацію щодо способу бачення світу американською спільнотою.

Мета статті полягає у встановленні та інтерпретації національно-культурного компонента концепту AMERICAN DREAM в американській лінгвокультурній картині світу. Отже, об'єктом дослідження виступає лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM, а предметом – його мовна об'єктивація. Під «мовною об'єктивацією» ми розуміємо механізм регулярного відтворення концепту за допомогою мовних явищ [8, с. 37-38].

Дослідники Волгоградської лінгвокультурологічної школи виокремлюють у семантичній структурі лінгвокультурного концепту три компоненти: понятійний, образний та ціннісний [3, с. 104]. Проте специфіка лінгвокультурного концепту

AMERICAN DREAM змушує розширити компонентний склад його семантичної структури національно-культурним складником [5, с. 197]. Національно-культурний компонент відображає національну специфіку семантики одиниць мови, які в сукупності віддзеркалюють мовну картину світу її носіїв. Йдеться насамперед про національно-історично-культурні чинники, що вказують на виникнення, етапи розвитку та концептуалізацію одиниць мови [5, с. 198].

Національно-специфічна характеристика лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM визначається наступними факторами: лінгвокультурною картиною світу, національним менталітетом, американським національним характером, історичними та географічними особливостями.

Лінгвокультурна інтерпретація концепту як ментальної одиниці безпосередньо пов'язана з поняттям «менталітет». Під менталітетом, поняттям культурологічним, ми розуміємо специфічний елемент свідомості, через який знаходить своє вираження духовна культура, система цінностей, особливості світосприйняття та світорозуміння певного етносу [7, с. 86-88].

«Американська мрія», як показує наше спостереження [6], наділена національно-культурними особливостями, які знаходять втілення у такому понятті як «національний характер». Більшість дослідників (Д. М. Паригін, С. М. Арутюнян, Н. А. Єрофєєв) дотримуються наступної точки зору: національний характер – це сукупність рис характеру, властивих тій чи іншій нації, які формуються під впливом культурного й історичного розвитку країни. У національний характер також входить стійкий комплекс специфічних для даної культури цінностей, установок, норм поведінки [1, с. 128].

Доміnantними рисами свого національного характеру американці вважають працьовитість і патріотизм, любов до волі, індивідуалізм, незалежність, прогресивність, законопослушність, віру у власну винятковість, соціальну мобільність, оптимізм [2].

«Американська мрія» увібрала в себе різні риси американського національного характеру. Квінтесенцією «американської мрії» вважають уявлення про те, що кожна людина, маючи енергію, здібності, наполегливість та працьовитість, може досягти успіхів у житті й стати багатого.

Яскравими культурними знаками американців є гордість і патріотизм. Справа в тому, що процвітаюча Америка вже давно в інших культурах вважається країною-метафорою майбутнього, і це має своє підґрунтя. Іноземець в США щоденно чує горді фрази: «*This is America!*», «*Only in America!*», «*Made in America.*»

Емоційні відчуття гордості і патріотизму як загальнонаціональні індекси США проявляють себе у вербальних і невербальних символах: *Old Glory* – державний прапор майорить цілий рік навіть на приватних маєтках. Його символ можна побачити на бейсболках, майках, взутті, пластикових пакетах та інших товарах масового вжитку. Звідси і паноблива номінація – *Old Glory*.

Життя, свобода та пошук щастя (*Life, Liberty and the Pursuit of Happiness*) є основними компонентами «беззаперечних прав» (*unalienable Rights*), гарантованих кожному американцю. «*American Dream*» невід'ємна від згаданих *unalienable Rights*. В історичному ракурсі саме із них і почався пошук безпечного притулку на землі, що

гарантував би людині найнеобхідніші та найцінніші права: *All men are born free and equal, and have certain natural, essential, and unalienable rights* (The Constitution of Massachusetts). Ці права також прописані і в Конституції США і, безсумнівно, несуть в собі сліди ідеалізму.

Важливим компонентом концепту AMERICAN DREAM є свобода (*liberty, freedom*). В американській лінгвокультурі «свобода» є головним ідеалом і одночасно головною цінністю: *America means freedom*. Свобода у американців завжди асоціювалася зі свободою особистого вибору та свободою підприємництва, з безмежною вірою в успіх та удачу.

У свідомості цього народу свобода постає у вигляді наступних ідей: *choice, life, peace, free will, liberty, freedom of speech, freedom from prosecution, pride*. Такі асоціації як: *home, representation of the people, universal liberty, human rights, responsibility, independence* є відображенням того, що американці високо цінують свій індивідуалізм. Свобода у свідомості американського народу асоціюється з демократичними цінностями, правосуддям та незалежністю (*democracy, independence, justice, rights, vote*). Особливої уваги заслуговує свобода у виборі віросповідання: *religious freedom*. Свобода – це також відсутність заборон, наявність грошей, мир і спокій. Для пересічної людини – це, перед усім, відсутність обов'язків та відпочинок (*holidays, leisure, vacation, fun*). Таким чином, у свідомості свобода виступає і як індивідуалістична реалізація потреб і бажань, і як суспільно значима можливість реалізації схвалених або дозволених суспільством потреб і бажань.

На мовному рівні національно-культурна специфіка свободи реалізує себе за допомогою таких метафор: *liberty dwells* (Franklin, B.), *the living breath of liberty* (Faulkner, W.), *freedom lives* (Stevenson, A.). Одним з найтиповіших американських символів є статуя Свободи: *The Statue of Liberty reigns as the American symbol of freedom and democracy*.

Життя (*life*) як елемент *unalienable Rights* безпосередньо асоціюється з прогресом, з рухом уперед і описується як краще, багатше та щасливіше життя: *a better, richer, and happier life for all our citizens* (Adams J. T.); *a better, richer and happier life* (Carpenter, F. I., 6); *have a better way of life, a freer way of life – a more democratic way of life* (Martinez, M.). У межах аналізу концепту AMERICAN DREAM, життя (*life*) як одна з його складових часто пов'язується з комфортом. Цю тезу підтверджують наступні приклади: *to live a satisfying life* (Johnson E.); *to live a life with some decency* (Hochschild, J. L., 16); *a decent and satisfying life* (Little, D.). Крім того, життя успішного американця асоціюється з боротьбою за нього (*a right to life* (Adams, S.)), що безумовно пов'язане з питанням походження та расової приналежності.

Національно-культурний зміст концепту AMERICAN DREAM, зумовлений етнічними стереотипами свідомості, ціннісними орієнтирами, виражається у мовному та асоціативному співвідношенні цього концепту з концептом HAPPINESS: *Each time it (the American Dream) was mentioned, the notion of dream was referred to as a concrete concept that entailed success and happiness* (Johnson, E.). Під пошуком щастя, як необхідного компонента «American Dream», пересічний американець вбачає свій обов'язок, відступитися від якого означає відступитися від клятви, даної як самому собі, так і своїм пращурам, котрі прибули на континент і будували нове щасливе

життя і успішну прогресивну державу: *The dream of America was and is of a place where one is free to choose how to live their life. Life, liberty and the pursuit of happiness* (Comeau, J.).

Орієнтація на успіх є однією з основних складових частин «американської мрії», що представлено в таких номінаціях та метафорах, як *worshipper of success* (Levy, T. A.; Cannan, G.); *the American obsession with success* (Samuelson, R. J.; Barbanell, L.); *American success story* (Chukwu, R. L.; Whittemore, M.; Basu, E.); *success is a journey not a destination* (Ashe, A.). У культурі американської спільноти лунає думка про те, що щастя і успіх кожної окремої людини безпосередньо залежить від її індивідуальних здібностей та спроможності зробити щось для покращення свого життя: *Be assured that every man's success is in proportion to his average ability* (Thoreau, H. D.).

Матеріальна забезпеченість та велика кількість грошей є основними характеристиками успішних американців. Перевагу саме матеріальних цінностей підкреслено у словосполученнях, які вживаються для позначення американського суспільства: *American plutocracy, affluent society, dollar society, property-dominated society* тощо. У Сполучених Штатах гроші завжди асоціювалися з часом, тому метафора *time is money*, яка підкреслює мобільність, практицизм та працьовитість американців, стала логотипом американського життя, а лексичні одиниці *time* та *money* набули ціннісних характеристик [4, с. 8]. Тому, якби американці не поцінювали працю, вона для них не самоціль, а швидше засіб отримати матеріальну користь, шлях до багатства і успіху, адже *Money makes the world go round* (Гроші правлять світом), стверджують вони.

Було визначено, що іменник *materialism* сполучується в першу чергу з такими поняттями, як *free markets, free enterprise, multilateral cooperation, economic and material success, affluence, wealth, prosperity*.

В «американській мрії» матеріальні цінності часто зводяться до володіння власним майном (*property, home ownership, housing*). Це твердження демонструють наступні приклади: *American dream of property ownership* (Allison, J.); *part of the American dream is to own your own property* (Bonilla, H.); *ownership of one's home* (Geisst, C. R.). Під поняттям *housing* мається на увазі власний дім, подвір'я, земельна ділянка, автомобіль, невелике господарство: *a house, a yard, a couple of acres, a couple of cars*. Вербальним символом майна в американській культурі стала біла огорожа, *the white picket fence*.

Розглядаючи американця в межах концепту AMERICAN DREAM перед нами постає цілеспрямована, наполеглива людина, що зробила сама себе, «Новий Адам»: *The concept of the self-made man is deeply rooted in the American Dream* (Wikipedia); *the «New Adam,» a new kind of man* (Johnson, E.). Це – трудівник, який за допомогою наполегливої та відданої праці прагне досягнути поставленої мети – «американської мрії». Високі результати не даються легко. Старання праця допоможе стати номером один: *to come out number-one man* (Miller, A.).

Отже, національно-культурний компонент концепту AMERICAN DREAM виявляє себе через американський національний характер та символи, притаманні американському народу (*Old Glory, The Statue of Liberty, New Adam, the white picket fence*). Виявлено, що у складі лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM присутні

конституанти як конкретного, так і абстрактного характеру. Саме другі маркують національно-специфічні особливості сприйняття «американської мрії». Серед них: патріотизм (*patriotism*), орієнтація на успіх (*success orientation*), матеріальне процвітання (*material prosperity*), гідне життя (*high-quality life*), щастя (*happiness*), які базуються на ідеї рівних можливостей для всіх громадян країни (*equal opportunities*), свободи (*liberty, freedom*) і прогресу (*progress*).

Перспективою дослідження вважаємо встановлення польової структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM на матеріалі англомовного дискурсу.

Література

1. *Абрамова Т. В.* Национальная специфика культуры речевого общения в косвенных речевых актах / Т. В. Абрамова // Теоретическая и прикладная лингвистика : [межвуз. сб. науч. трудов]. – Вып. 2. Язык и социальная среда. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 127–135.

2. *Баталов Э. Я.* Американские ценности в современном мире / Э. Я. Баталов // Историография нового времени стран Европы и Америки. – М. : Прогресс, 1990. – С. 113–117.

3. *Карасик В. И.* Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.

4. *Карпова К. С.* Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства XX – початку XXI століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. / К. С. Карпова. – К., 2008. – 17 с.

5. *Козловський В. В.* Структура лінгвокультурного концепту (на матеріалі німецької мови) / В. В. Козловський // Мовні і концептуальні картини світу : [зб. наук. праць]. – Вып. 19. – Кн. 1. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 196–200.

6. *Ладика О. В.* Концептуалізація поняття «Американська мрія» / О. В. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : [зб. наук. праць]. – Вып. 23, Ч. 2. – К. : КНУ, 2007. – С. 71–75.

7. *Попова З. Д.* Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2001. – 192 с.

8. *Прохоров Ю. Е.* Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль при обучении русскому языку иностранцев / Ю. Е. Прохоров. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 224 с.

9. *Carpenter F. I.* American Literature and the Dream / Frederic I. Carpenter. – N.Y. : Philosophical Library, 1955. – Oct. 1985. – 222 p.

10. *Hochschild J. L.* Facing Up to the American Dream : Race, Class, and the Soul of the Nation / Jennifer L. Hochschild. – Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1995. – 412 p.

11. <http://thinkexist.com/>.

12. <http://www.americandreamquotes.org/>.

13. <http://www.searchquotes.com/>.

Ladyka O. The verbalization of the national-cultural component of semantic structure of the concept AMERICANDREAM

The author determines that the national-cultural component of the lingvo-cultural concept AMERICAN DREAM reveals through American national character and American symbols.

Key words: lingvo-cultural concept, national sphere of concepts, national-cultural component, verbal representation, national character.

Ладыка О. В. Вербализация национально-культурного компонента семантической структуры концепта AMERICANDREAM

В статье установлено, что национально-культурная составляющая лингвокультурного концепта AMERICAN DREAM выражается через американский национальный характер и символы, свойственные американскому народу.

Ключевые слова: лингвокультурный концепт, национальная концептосфера, национально-культурная составляющая, объективация, национальный характер.